

Ärende: VM056:00/2016

Digituen toimintamalliehdotus, AUTA-hankkeen loppuraportti

Lausunnonantajan lausunto

Tässä kohtaa voitte kommentoida digituen toimintamallia, kuten esitettyjä digituen toimijoita ja roolitusta (luvut 1-3).

Lisäksi toivomme erityisesti kommentteja digituen määritelmään.

-

Tässä kohtaa voitte kommentoida toimintamallin ohjauksen periaatteita, rahoitusta ja täytäntöönpanoa (luvut 4, 6, 7).

Avsikten med den föreslagna verksamhetsmodellen är att stödja användarnas digitala kompetens och kunnande, vilket Folktinget understöder. Det är däremot synnerligen anmärkningsvärt att projektets slutrapport inte innehåller information om hur språkliga rättigheter och skyldigheter beaktas i planeringen av stödtjänsterna.

Folktinget hänvisar i det följande till vissa bestämmelser och ställningstaganden av relevans för beredningen:

Enligt 17 § i grundlagen är landets nationalspråk finska och svenska. Vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk tryggas i lag. Det allmänna ska tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder.

Rätten till eget språk i 17 § omfattar också personer som använder teckenspråk, så som det finlandssvenska teckenspråket, och de som på grund av funktionsnedsättning behöver tolknings- och översättningshjälp.

Enligt språklagen (423/2003) har var och en rätt att använda finska eller svenska i kontakter med statliga myndigheter och tvåspråkiga kommunala myndigheter, vilket också gäller elektroniska tjänster. Myndigheterna ska självant se till att individens språkliga rättigheter förverkligas i praktiken.

De grundläggande språkliga rättigheterna omfattar bland annat rätten att använda det egna språket, rätten till språklig likabehandling av myndigheter, rätten att få all väsentlig information från myndigheterna på det egna språket och rätten till samhälleligt deltagande på det egna språket.

Garantier för vars och ens rätt till god förvaltning tryggas genom lag. Ett villkor för god förvaltning är att myndigheten säkerställer de grundläggande språkliga rättigheterna, oberoende av om individens språk är finska eller svenska. Principerna för god förvaltning ska tillmätas betydelse i all verksamhet inom den offentliga förvaltningen.

Statsrådet har nyligen lämnat regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2017 till riksdagen. Om de språkliga rättigheterna och digitaliseringen konstateras bl.a. följande:

”För att alla ska kunna dra nytta av digitaliseringens fördelar bör de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna beaktas redan i ett tidigt skede. I det här sammanhanget måste de språkliga rättigheterna tillgodoses för att digitaliseringen ska kunna utnyttjas fullt ut. Samtidigt kan digitaliseringen också möjliggöra en språkligt sett mer omfattande och bättre myndighetsservice. De digitala tjänsterna bör utvecklas parallellt på finska och svenska samt vid behov på samiska för att säkerställa likabehandling av befolkningsgrupperna också när samhället förändras.” (Regeringens publikationsserie 9/2017, s. 122).

Det finns även forskningsresultat som belyser språkanvändningen i myndigheternas webbtjänster. Språkbarometern 2004–2016 innehåller uppgifter om hur nöjda de svensk- och finskspråkiga minoriteterna i tvåspråkiga kommuner är med elektroniska tjänster. När det gäller statens webbtjänster bedömer endast 5 procent av de svenskspråkiga svarandena att dessa webbtjänster fungerar utmärkt på svenska, medan motsvarande resultat för de finskspråkigas del är 26 procent. Vidare anser så många som 29 procent av de svenskspråkiga svarandena att statens webbtjänster fungerar nöjaktigt eller dåligt, medan 6 procent av de finskspråkiga är av denna åsikt.

Enligt språkbarometern kan utvecklingen av informationssamhället bidra till ökad ojämlikhet mellan finsk- och svenskspråkiga, ifall tjänster digitaliseras i olika omfattning på finska och svenska (Justitieministeriets publikation 52/2016, s. 77, 75).

Folktinget konstaterar att digitaliseringen av den offentliga förvaltningen kommer att ha en ytterst stor betydelse för kommunikationen mellan myndigheterna och enskilda personer i framtiden. Finska och svenska språkets ställning som likställda nationalspråk förutsätter att språken ska behandlas likvärdigt när de digitala tjänsterna utvecklas. Det finns ett påkallat utvecklingsbehov i synnerhet gällande de digitala tjänsterna på svenska, och detta måste ges särskild uppmärksamhet i ministeriets fortsatta beredning.

Tvåspråkigheten ska beaktas redan från början av en planeringsprocess, så att rätten till service på eget språk säkerställs i systemlösningarna. De digitala tjänsterna ska tidsmässigt planeras så att de kan tas i bruk samtidigt på finska och svenska, vilket följaktligen gäller även de digitala stödtjänsterna. Därtill ska all väsentlig information om de digitala tjänsterna och stödtjänsterna finnas på både finska och svenska. Det är även viktigt att myndigheterna använder ett klart och lättförståeligt språk i dessa tjänster.

Med avseende på den föreslagna verksamhetsmodellen bör ministeriet se till att det digitala stödet är lättillgängligt på båda språken, så att var och en kan ta del av de stödformer som erbjuds på det egna språket i olika livsskeden.

Med tanke på den fortsatta beredningen hänvisar Folktinget till att ytterligare information om digitala tjänster på finska och svenska ingår i bl.a.:

- JHS-rekommendationer, JHS 190: Planering och utveckling av webbtjänster för den offentliga förvaltningen (13.6.2014)
- Justitieministeriets rekommendation om tillämpningen av språklagstiftningen i webbtjänster till ministerierna och deras förvaltningsområden samt till domstolarna (JM 7/58/2015)
- Statsrådets nationalspråksstrategi (4/2012)
- Handlingsplan för nationalspråksstrategin (13/2017).

Utöver detta understryker Folktinget att det också framöver kommer att finnas personer som inte har digitala kunskaper eller som i övrigt saknar möjligheter att använda digitala tjänster. En skyldighet att använda digitala offentliga tjänster försätter i så fall enskilda personer i olika ställning på ett sätt som står i konflikt med jämlikhetsbestämmelsen i 6 § 2 mom. i grundlagen.

Tässä kohtaa voitte kommentoida säädöstarpeita (luku 5).

-

Muut mahdolliset huomiot

-

Bejar Kristina
Svenska Finlands folkting